

Pleidooi voor een integrale transitie van het landelijk gebied

Meer bos, meer natuur, meer recreatiemogelijkheden. Meer zonneweiden, meer windmolens. Duurzame landbouw, klimaatadaptatie. Nieuwe woonwijken. De opgaven voor het landelijk gebied stapelen zich op. We staan voor een ongekennd grote transitie naar een nieuw, duurzaam, toekomstbestendig landelijk gebied. Een transitie die zich bovendien in hoog tempo moet voltrekken.

Deze immense ‘verbouwing’ van het landelijk gebied heeft alleen kans van slagen als we de opgaven in samenhang bezien, per gebied de beste oplossing zoeken en die samen realiseren. Iedereen ziet dat. Alle overheden willen deze ‘synergie’. Toch lukt het niet.

De grote bottleneck: de talloze sectorale subsidieregelingen, met name van het Rijk, met onverenigbare voorwaarden en plannings. Onze oproep: creëer flexibiliteit om budgetten en plannings te combineren. Of nog beter: zorg voor één gebundeld budget per gebied.

Een brede beweging

Deze oproep staat niet op zichzelf. Hij past in een reeks van dringende oproepen voor meer regie in de transitie van het landelijk gebied. Zo pleitte Hans Leeflang onlangs voor meer sturing op nationaal niveau om de landschappelijke kwaliteit van Nederland vast te houden. An van Veen voegde daaraan toe dat de draagkracht van Moeder Aarde het uitgangspunt moet zijn: een andere houding kunnen we ons niet veroorloven. Ook pleitte zij ervoor om samen met belanghebbenden inspirerende toekomstbeelden te ontwikkelen. Provincies en gemeenten vragen meer regelruimte voor integrale oplossingen.

Wij voegen hier het pleidooi aan toe om de uitvoering van integrale uitvoeringsagenda's ook daadwerkelijk mogelijk te maken: stel de *bedoeling* van de vele subsidieregelingen van het Rijk centraal en niet de voorwaarden. Maak het mogelijk om geldstromen te bundelen, tijdspaden te synchroniseren en oplossingen van gisteren om te buigen naar de oplossingen van morgen.

Het móet integraal

Alle opgaven voor het landelijk gebied apart oplossen kán niet: daar is eenvoudigweg geen ruimte voor. Apart oplossen betekent bovendien ‘wie het eerst komt, wie het eerst maalt’: waar een zonneweide komt, heeft het waterschap geen ruimte voor verduurzaming van de waterhuishouding. We móeten de samenhang zoeken.

Verschillende opgaven, één geldpot

Voor iedere opgave heeft een ministerie sectoraal beleid gemaakt. Bij iedere opgave hoort een geormerkt geldpotje met eigen (vaak wettelijk verankerde) randvoorwaarden en termijnen. Niet het gewenste toekomstbeeld, maar de regels van de geldpotjes bepalen nu hoe integraal of sectoraal de transitie wordt. Als de subsidieregels voor twee opgaven zich niet laten combineren, houdt de integraliteit op. *Computer says no.*

De oplossing ligt voor de hand: zorg voor één geldpot. Dan levert het budget veel meer op.

Eén integrale agenda per gebied, één gebundeld budget

Wij pleiten voor een integrale transitie naar een duurzaam en klimaatbestendig landelijk gebied, met een plezierig landschap, waar het goed wonen en werken is. Cruciale instrumenten zijn: één integrale agenda per gebied en één gebundeld budget.

We roepen de betrokkenen in een gebied op om samen zo'n integrale agenda op te stellen. Met eigen oplossingen voor het gebied, passend bij de opgaven waar Nederland voor staat en bij de waarden en wensen van de betrokkenen. In lijn met waar de Omgevingswet voor staat. Gebieden kunnen bij elkaar inspiratie opdoen: wat werkt om tot samenhang te komen, wat maakt ideeën los? Overall zijn partijen met deze zoektocht bezig.

In verschillende regio's hebben partijen elkaar al gevonden en komen integrale oplossingen voor de opgaven in beeld. In het noorden gebeurt dit bijvoorbeeld in de Eemsdelta (klimaatadaptieve inrichting van lage gebieden) en in de Groningse uitwerking van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Als het lukt de budgetten hiervoor te integreren en te synchroniseren, kunnen de partijen echt aan de slag.

We roepen het Rijk op om de integrale transitie van het landelijk gebied te ondersteunen met één flexibele, gecombineerde subsidie per gebied. En in de tussentijd: geef vanaf vandaag de broodnodige flexibiliteit om opgaven en budgetten te verbinden, te versnellen of te vertragen en om te buigen naar de oplossing van morgen.